

บันทึกการตอบข้อหารือกรมอนามัย
เรื่อง แนวทางการควบคุมดูแลการประกอบกิจการคาเฟ่สิงโต
ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

สำนัก ม มีหนังสือที่ ทท ๐๐๐๐/๐๐ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๕ ถึงอธิบดีกรมอนามัย เพื่อขอหารือเกี่ยวกับการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (คาเฟ่สิงโต) กรณีบริษัท ล จำกัด ได้รับอนุญาตจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหาร ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เลขที่ ๒๒๒๒-๐๐๐๐-๐๐-๐๐๐๐๐๐ มีการเลี้ยงสิงโตไว้บริเวณด้านหลังร้าน จำนวน ๑ ตัว ซึ่งลูกค้าสามารถเยี่ยมชมถ่ายภาพ โดยไม่มีการเก็บค่าบริการ สำนัก ม จึงขอหารือประเด็นข้อกฎหมาย ดังต่อไปนี้

ข้อหารือที่ ๑ : การจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารและจัดให้มีพื้นที่เลี้ยงสิงโตให้ลูกค้าเข้าชม โดยไม่เก็บค่าดูหรือค่าบริการ เข้าข่ายเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือไม่ อย่างไร

ข้อหารือที่ ๒ : การประกอบกิจการดังกล่าวจะขัดต่อหลักเกณฑ์ตามข้อบัญญัติ ร เรื่อง สถานที่จำหน่ายอาหารและสถานที่สะสมอาหาร พ.ศ. ๒๕๖๕ หรือไม่ อย่างไร

กรมอนามัย ได้พิจารณาประเด็นข้อหารือและวิเคราะห์ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับเทียบเคียงบันทึกตอบข้อหารือกรมอนามัย เรื่อง การพิจารณาออกใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพประเภทโรงแรม กรณีที่มีสระว่ายน้ำและสถานที่ออกกำลังกาย (เรื่องเสร็จที่ ๑๐/๒๕๖๕) แล้ว มีความเห็นดังนี้

ความเห็นข้อหารือที่ ๑ : พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๓๑^๒ ได้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดประเภทกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘ ในข้อ ๓ ของ ๑. (๒) กำหนดให้ “การประกอบกิจการเลี้ยง รวบรวมสัตว์ หรือธุรกิจอื่นใดอันมีลักษณะทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนเข้าชม หรือเพื่อประโยชน์ของกิจการนั้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีการเรียกเก็บค่าดูหรือค่าบริการ ในทางตรง หรือทางอ้อม หรือไม่ก็ตาม” เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยประกาศกระทรวงฯ ฉบับนี้ มิได้ให้กำหนดขอบเขตความหมายของกิจการดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น กรมอนามัย จึงได้จัดทำคู่มือแนวทางการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับปรับปรุง) ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับราชการส่วนท้องถิ่นในการพิจารณาขอบเขตความหมายของการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามประกาศกระทรวงฯ ฉบับนี้ โดยได้ให้ขอบเขตความหมาย

“การประกอบกิจการเลี้ยง รวบรวมสัตว์ หรือธุรกิจอื่นใดอันมีลักษณะทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนเข้าชม หรือเพื่อประโยชน์ของกิจการนั้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีการเรียกเก็บค่าดูหรือค่าบริการ ในทางตรง หรือทางอ้อม หรือไม่ก็ตาม” ขอบเขตความหมาย สถานที่ที่ทำการเลี้ยงสัตว์ สถานที่ที่ทำการรวบรวมสัตว์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนเข้าชม จะโดยมีการเก็บค่าเข้าชมหรือไม่ก็ตาม เช่น สวนสัตว์สาธารณะ สวนสัตว์ในห้างสรรพสินค้า สวนสัตว์ในร้านอาหาร เป็นต้น รวมทั้งธุรกิจอื่นใดอันมีลักษณะทำนองเดียวกัน ที่ทำการรวบรวมสัตว์ เพื่อให้ประชาชนเข้าชม หรือเพื่อประโยชน์ของกิจการนั้น เช่น การแสดงละครสัตว์ การเลี้ยงสุนัขตำรวจเพื่อฝึก เป็นต้น

^๑ ส่งพร้อมหนังสือ ที่ สธ ๐๔๔๕.๐๔/๓๗๖๑ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ซึ่งกรมอนามัยมีถึงผู้อำนวยการสำนัก ม พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

^๒ มาตรา ๓๑ ให้อำนาจรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้กิจการใดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

“การเลี้ยงสัตว์” หมายถึง การบำรุงรักษาเลี้ยงดูสัตว์ให้เจริญเติบโตจนได้รับผลตอบแทนจากสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นผลผลิต ผลิตภัณฑ์หรือผลพลอยได้จากสัตว์ และกิจการที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์นั้น ต้องเป็นสัตว์ที่สามารถเลี้ยงได้โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

“สิงโต” เป็นสัตว์ป่าควบคุมตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดชนิดสัตว์ป่าควบคุมที่ต้องแจ้งการครอบครอง พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งกำหนดให้ผู้มีไว้ในครอบครอง ซึ่งชนิดสัตว์ป่าควบคุม หรือซากสัตว์ป่าควบคุม ต้องแจ้งการครอบครองต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงตามที่หารือมานี้ พบว่า บริษัท ล จำกัด ได้จัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหาร และจัดให้มีการแสดงสิงโต โดยมีพื้นที่เลี้ยงสิงโตบริเวณหลังร้านอาหารแยกจากพื้นที่จำหน่ายอาหารชัดเจน มีการเลี้ยงสิงโต จำนวน ๑ ตัว ให้อาหารวันละ ๒ ครั้ง มีการจัดแสดงสิงโต เวลา ๑๐.๐๐ - ๒๐.๐๐ น. พัก ๒ รอบ ๆ ละ ๒ ชั่วโมง เชิญชวนให้ลูกค้าหรือผู้บริโภคเข้าชมสิงโต และถ่ายภาพกับสิงโตได้ ลักษณะ กิจกรรมการดำเนินการดังกล่าวนี้ เข้าข่ายเป็นการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตามประกาศ กระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘ ในข้อ ๓ ของ ๑. (๒)^๓ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการประกอบกิจการร้านอาหารแม้ไม่ได้มีการจัดแสดงสิงโต ก็ยังสามารถประกอบกิจการร้านอาหารได้ กรณีนี้จึงถือเป็นการจงใจเพื่อผลประโยชน์ในลักษณะทางการค้าถึงแม้ว่าไม่ได้เรียกเก็บเงินค่าบริการ หรือค่าเข้าชมการแสดงที่เป็นตัวเงินจากลูกค้าโดยตรงก็ตาม ดังนั้น บริษัท ล จำกัด นอกจากจะได้รับใบอนุญาต จัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารแล้ว ยังต้องขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพด้วย ตามความในมาตรา ๓๓^๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ เป็นการให้ความเห็นตามข้อเท็จจริงที่หารือมานี้เท่านั้น ในการพิจารณาอนุญาตของราชการส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้อง พิจารณาจากข้อเท็จจริงประกอบกับบทบัญญัติตามกฎหมายเป็นสำคัญด้วย

ทั้งนี้ การประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพประเภทการเลี้ยงสัตว์ ตามกฎหมายว่าด้วยการ สาธารณสุข ต้องเป็นสัตว์ที่สามารถเลี้ยงได้โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากข้อมูล ข้อเท็จจริงที่ให้มาตามข้อหารือนี้ พบว่า บริษัทฯ ยังไม่มีใบอนุญาตครอบครองสิงโต ตามพระราชบัญญัติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งปัจจุบันทางบริษัทฯ ได้ส่งคืนสิงโตให้ฟาร์มแล้ว อย่างไรก็ตาม หากในอนาคต บริษัทฯ มีความประสงค์จะนำสิงโตกลับมาเลี้ยงและให้บริการลูกค้าในสถานที่ดังกล่าว โดยปฏิบัติเป็นไปตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ และหลักเกณฑ์ที่กำหนดใน ข้อบัญญัติที่ออกตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งปฏิบัติตามกฎกระทรวง ประกาศกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ แล้ว ก็สามารถ ออกใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ต่อไปได้

ความเห็นข้อหารือที่ ๒ : หลักเกณฑ์การควบคุมดูแลสถานที่จำหน่ายอาหาร เป็นคนละส่วนกัน กับหลักเกณฑ์การควบคุมดูแลการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยหลักการบังคับใช้กฎหมาย แล้วย่อมไม่ขัดกัน กล่าวคือ การควบคุมดูแลสถานที่จำหน่ายอาหารนั้น ราชการส่วนท้องถิ่นจะต้องพิจารณา บังคับใช้ให้เป็นตามข้อบัญญัติ ร เรื่อง สถานที่จำหน่ายอาหารและสถานที่เสิร์ฟอาหาร พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งออก

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๖๘

^๓ ข้อ ๓ ให้กิจการดังต่อไปนี้เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

๑. กิจการที่เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง

(๑) การเพาะพันธุ์ เลี้ยง และการอนุบาลสัตว์ทุกชนิด

(๒) การประกอบกิจการเลี้ยง รวบรวมสัตว์ หรือธุรกิจอื่นใดอันมีลักษณะทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนเข้าชม หรือเพื่อ ประโยชน์ของกิจการนั้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีการเรียกเก็บค่าดูหรือค่าบริการในทางตรง หรือทางอ้อม หรือไม่ก็ตาม

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

^๔ มาตรา ๓๓ เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ข้อบัญญัติท้องถิ่นตามมาตรา ๓๒ (๑) ใช้บังคับ ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการกิจการ ตามประเภทที่มีข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมตามมาตรา ๓๒ (๑) ในลักษณะที่เป็นการค้า เว้นแต่จะได้รับ ใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๕๖

ตามความในมาตรา ๔๐^๕ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กฎกระทรวง สุขลักษณะของสถานที่จำหน่ายอาหาร พ.ศ. ๒๕๖๑ และประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ในกฎกระทรวง สุขลักษณะของสถานที่จำหน่ายอาหาร พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๗ กำหนดให้ “สถานที่จำหน่ายอาหารต้องมีมาตรการ ในการป้องกันสัตว์ แมลงนำโรค และสัตว์เลื้อยตามหลักวิชาการ” ดังนั้น บริษัท ล จำกัด จะต้องจัดให้มีพื้นที่ ที่เป็นสถานที่จำหน่ายอาหารและสถานที่ที่จัดให้มีการแสดงสิ่งโต แยกเป็นสัดส่วนให้ชัดเจน สำหรับการ ควบคุมดูแลการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ของสถานที่ที่จัดให้มีการแสดงสิ่งโตนั้นให้บังคับใช้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในข้อบัญญัติท้องถิ่นซึ่งออกตามความในมาตรา ๓๒^๖ แห่งพระราชบัญญัติ การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กฎกระทรวงควบคุมสถานประกอบกิจการที่เป็นอันตราย ต่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๖๐ และประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

ข้อแนะนำเพิ่มเติม : การประกอบกิจการสถานที่จำหน่ายอาหาร กรณีที่มีการนำสัตว์ชนิดต่าง ๆ มาแสดงหรือให้บริการเพื่อเป็นการจูงใจแก่ลูกค้า หรือกรณีที่อนุญาตให้ลูกค้าสามารถนำสัตว์เลี้ยงเข้ามา ปะปนร่วมกับลูกค้าในบริเวณสถานที่จำหน่ายอาหารนั้น หากไม่ได้มีการควบคุมดูแลการประกอบกิจการ ให้ถูกสุขลักษณะย่อมมีความเสี่ยงต่อโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน (Zoonoses) ซึ่งสามารถติดต่อระหว่างคนและสัตว์ได้ ไม่ว่าจะเป็น เชื้อไวรัส เช่น โรคเรบีส (โรคพิษสุนัขบ้า) และโรคไข้หวัดนก เชื้อแบคทีเรีย เช่น โรคฉี่หนู โรคบาดทะยัก และโรคไข้กระดูกตาย เชื้อรา เช่น โรคเชื้อรา จากผิวหนังแมว และโรครามูลนก เชื้อโปรโตซัว ปริสิต เช่น โรคพยาธิปากขอ และโรคไข้แมว จึงมีคำแนะนำหรือแนวทางการปฏิบัติตามหลักวิชาการ สำหรับสถานที่จำหน่ายอาหารที่มีลักษณะการประกอบกิจการดังกล่าว ดังนี้

(๑) กรณีสถานที่จำหน่ายอาหารมีการอนุญาตให้นำสัตว์เลี้ยงเข้ามาในร้านอาหาร ต้องจัด สถานที่หรือสิ่งแวดล้อม ให้แยกเป็นสัดส่วน ไม่ปะปนกับบริเวณที่ปรุงประกอบอาหาร หรือที่นั่งรับประทานอาหาร เพื่อป้องกันการปนเปื้อนในอาหาร และโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน และอยู่ภายใต้การควบคุมที่เหมาะสม ตลอดเวลา

(๒) กรณีสถานที่จำหน่ายอาหารนำสัตว์มาเป็นกิจกรรมดึงดูดให้ผู้บริโภคเข้าใช้บริการ ต้องแยกเป็นสัดส่วน ไม่ปะปนกับสถานที่นั่งรับประทานอาหารหรือบริเวณที่ปรุงประกอบอาหาร

(๓) สัตว์เลี้ยงที่นำเข้ามาในสถานที่จำหน่ายอาหารทั้งในกรณีผู้ประกอบการอนุญาตให้ ผู้ใช้บริการนำสัตว์เลี้ยงเข้ามาได้ หรือทางผู้ประกอบการเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงนั่นเอง ต้องดูแลสุขภาพสัตว์

^๕ มาตรา ๔๐ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมหรือกำกับดูแลสถานที่จำหน่ายอาหารและสถานที่สะสมอาหารที่ได้รับใบอนุญาต หรือได้รับหนังสือรับรองการแจ้ง ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดประเภทของสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่สะสมอาหารตามประเภทของอาหารหรือตามลักษณะของสถานที่ ประกอบกิจการหรือตามวิธีการจำหน่าย

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดตั้ง ใช้ และดูแลรักษาสถานที่และสุขลักษณะของบริเวณที่ใช้จำหน่ายอาหาร ที่จัดไว้ สำหรับบริโภคอาหารที่ใช้ทำ ประกอบ หรือปรุงอาหาร หรือที่ใช้สะสมอาหาร

(๓) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญและการป้องกันโรคติดต่อ

(๔) กำหนดเวลาจำหน่ายอาหาร

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสุขลักษณะส่วนบุคคลของผู้จำหน่ายอาหาร ผู้ปรุงอาหารและผู้ให้บริการ

(๖) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสุขลักษณะของอาหาร กรรมวิธีการจำหน่าย ทำประกอบ ปรุง เก็บรักษาหรือสะสมอาหาร

(๗) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสุขลักษณะของภาชนะ อุปกรณ์ น้ำใช้และของใช้อื่น ๆ

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

^๖ มาตรา ๓๒ เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการที่ประกาศตามมาตรา ๓๑ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจ ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดประเภทของกิจการตามมาตรา ๓๑ บางกิจการหรือทุกกิจการให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่นนั้น

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั่วไปสำหรับผู้ดำเนินกิจการตาม (๑) ปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสภาพหรือสุขลักษณะของ สถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ

และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรม และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๔) สัตว์เลี้ยงต้องได้รับการทำความสะอาดและมีการฆ่าเชื้อคอกสัตว์หรือบริเวณที่สัตว์อยู่เป็นประจำทุกวัน

(๕) มีมาตรการหรือคำเตือนให้พนักงานที่มีการสัมผัสสัตว์เลี้ยงต้องล้างมือทุกครั้งก่อนปฏิบัติงานด้านอาหาร เช่น ก่อนปรุง-ประกอบอาหาร จำหน่าย-เสิร์ฟอาหาร เป็นต้น

(๖) มีคำเตือนให้ผู้มาใช้บริการล้างมือหลังจากสัมผัสสัตว์ โดยต้องมีพื้นที่บริการล้างมือ พร้อมสบู่ล้างมือหรืออุปกรณ์สำหรับทำความสะอาดมือที่เหมาะสม

(๗) มีมาตรการความปลอดภัย หากเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น เมื่อถูกสัตว์กัด เกิดโรคระบาด ภัยพิบัติ เป็นต้น

กรมอนามัย

กองกฎหมาย

๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๙

หมายเหตุ : - ความเห็นในประเด็นข้อหาดังกล่าวข้างต้น เป็นเพียงความเห็นที่ยึดตามหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับราชการส่วนท้องถิ่นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงเป็นหลักฐาน เพื่อดำเนินการคดีต่อศาลได้

- ท่านสามารถศึกษาแนวทางการตอบข้อหารือในประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ได้ที่เว็บไซต์กองกฎหมาย กรมอนามัย หรือสแกนได้ที่คิวอาร์โค้ดนี้

